

заведений України, которые осуществляют профессиональную подготовку преподавателей.

Ключевые слова: подготовка, средства математической статистики, методика, педагогические условия, модель, критерии оценки, будущие преподаватели высшего учебного заведения.

ORGANIZATION AND INSPECTION PROCEDURES TRAINING FUTURE TEACHERS TO THE USE OF MATHEMATICAL STATISTICS

T. Kryvorot

Abstract. The article presents an analysis of training students to use tools of mathematical statistics, is considered higher education institution developed a technique of preparation of the future teachers to use of means of mathematical statistics in scientific and pedagogical research and test its effectiveness. To this end, the pedagogical conditions and presents a model of training future teachers to use of means of mathematical statistics. Substantiated proposals and recommendations to improve the content, choice of methods, forms and means of instruction. The criteria of evaluation, indicators and levels of training future teachers to use of means of mathematical statistics. Described experiment using statistical tests proved the usefulness of the approach chosen for the training of students. Key findings and recommendations for the preparation of future teachers to use of means of mathematical statistics can be incorporated into the educational process of higher educational institutions of Ukraine, which carry out the training of teachers.

Keywords: preparation, means of mathematical statistics, methods, pedagogical conditions, the model, the evaluation criteria, the future teachers of higher academic institutions.

УДК 378.4 – 057.87

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО УМОВ ВУЗІВСЬКОГО НАВЧАННЯ.

Я. М. КУЦЕНКО, кандидат психологічних наук,
асистент кафедри загальної психології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

E-mail: kutsenko_yana84@mail.ru

Анотація. У статті розглядається проблема адаптації та дезадаптації студентів. Аналізуються питання соціальної адаптації молоді під час навчання у ВНЗ. Процес подолання студентом проблемних ситуацій в навчальному процесі в системі вищої освіти можна розглядати як процес соціально-психологічної адаптації, в ході якої вона використовує придбані на ранніх стадіях розвитку і соціалізації навичок і механізмів поведінки або відкриває нові рішення знань, нові плани і програми внутрішньо - психологічні процеси. Чим більше непристосована людина, тим більше вона не приймає себе і інших, більш схильна перекласти відповідальність на інших. Її життя на негативному емоційному тлі, вона не може самотійно вирішити протиріччя між особистими бажаннями і заборонами, що накладаються суспільством, групою, соціальними інститутами.

Ключові слова: студент, адаптація, дезадаптація, освіта, навчання.

© Я. М. Куценко, 2016

Актуальність (Introduction). Сучасне суспільство динамічно змінюється, зокрема й у зв'язку з тим, що з кожним роком кількість нагромаджених знань у кожній галузі науки зростає майже в арифметичній прогресії. У ВНЗ розширюється кількість навчальних дисциплін, виходять нові підручники, які містять не тільки установлену наукову інформацію, але й пропонують широкий спектр проблемних завдань.

Будь-який процес подолання студентом проблемних ситуацій у навчально-виховному процесі у ВНЗ можна вважати процесом соціально-психологічної адаптації особистості, у ході якого вона використовує придбані на попередніх етапах свого розвитку і соціалізації навички і механізми поведінки або відкриває нові способи вирішення знань, нові плани і програми внутрішньо - психічних процесів.

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Освіта – це не тільки сукупність різних освітніх структур (школа, ПТУ, вуз і т.д.), але і діяльність, в якій присутні суб'єкт і об'єкт освіти. На наш погляд цей об'єкт має свою специфіку. Вона заключається в тому, що об'єкт освіти – це знання і досвід, точніше система знань, яка відображена в законах науки. Річ в тім, що не завжди і не зразу той хто навчається, засвоюючи знання, стає повноцінним суб'єктом освіти. Освіта – це сфера соціально-культурної діяльності, метою, якої є збереження і відтворення накопичених людьми знань, вмінь і навичок в різних областях, створення технологій для успішного засвоєння величезного масиву наукових знань, формування навичок ефективного і гуманітарно-орієнтованого використання засвоєних знань [1]. Як вважає Лебедєв С.А., сфера освіти тісно пов'язана зі сферою науки: наука створює основний об'єм інформації, який є предметом освітньої діяльності; сама освітня діяльність спирається на наукові розробки по її ефективному здійсненню; однією з найважливіших задач освіти являється підготовка майбутніх вчених; більшість сучасних педагогів повинні в тій чи іншій мірі займатися науковою діяльністю; більшість вчених повинні приймати участь в освітньому процесі, передаючи свої знання і творчий потенціал [5].

Зміни, які відбуваються сьогодні у вищих навчальних закладах, відбиваються на процесі адаптації студентів до нових умов життєдіяльності.

Адаптація – це пристосування організму, особистості до характеру окремих впливів до умов життя, які змінилися. Сучасна молодь є найбільш мобільним і активним учасником змін, які відбуваються в соціумі. Тобто, може швидко перебудовуватися та долати перешкоди, які виникають.

Л.Г.Подольак надає таке визначення: адаптація соціально-психологічна – процес набуття людьми певного соціально-психологічного статусу, оволодіння деякими соціально-психологічними рольовими функціями; людина прагне досягти гармонії між внутрішніми й зовнішніми умовами життєдіяльності.

Соціально-психологічну адаптованість можна охарактеризувати як такий стан взаємин особистості студента і групи, коли особистість без тривалих зовнішніх і внутрішніх конфліктів продуктивно виконує свою навчально-професійну діяльність, задовольняє свої соціогенні потреби[7].

Метою (Purpose) статі стало дослідження питання в тому, яким чином процес адаптації приводить до змін первісного психічного стану студента, з якого він розпочинає свій адаптивний процес.

Методи (Methods). У процесі дослідження застосовано наступні методи: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація.

Результати (Results). Виявившись у проблемній ситуації й відобража-

ючи її, індивід переживає певний психічний стан. Паралельно з активізацією й використанням адаптивних механізмів змінюється психічний стан особистості студента. По завершенні адаптивного процесу первісний психічний стан разом з проблемною ситуацією, що його детермінувала, зникає або сильно змінюється. Саме тому одним із завдань Томчука М.І було вивчення динаміки психічних станів студентів та визначення норми у навчально-виховному процесі студентів.

Особистість, що має порушення адаптації або повну дезадаптованість, не в змозі відповідати тим вимогам й очікуванням, які пред'являють до неї соціальне середовище і студентська група. Одним із ознак соціально-психічної дезадаптованості студентів є переживання ними тривалих внутрішніх і зовнішніх конфліктів без знаходження необхідних для їх розв'язання психічних механізмів[7].

Можна говорити, що чим більш дезадаптована людина, чим більш вона не приймає себе й інших, тим більше піддається впливу, тим більше схильна перекидати відповідальність на інших. Її життя проходить на негативному емоційному тлі, вона не здатна самостійно залагодити протиріччя між особистими бажаннями й заборонами, що накладаються суспільством, групою, соціальними інститутами.

Характерно те, що адаптація студентів до умов нового навчання й нового соціального середовища є складним процесом і включає засвоєння прийнятих соціальних норм і цінностей [7].

Адаптація студентів до навчальної діяльності включає в себе вплив як суб'єктивних, так і об'єктивних факторів, до яких можна віднести зміст, організацію навчального процесу у ВНЗ.

Особлива увага приділяється студентам першокурсникам, так як звичне для них навчання у школі суттєво відрізняється від навчання у ВУЗі. Адже між діяльністю осіб, які навчаються в умовах ВНЗ і школи, мають суттєві якісні і кількісні відмінності. В умовах ВНЗ вища інтенсивність розумової праці, більший об'єм знань, які необхідно засвоїти, різко виражена нерівномірність навантажень, яка дуже зростає у період сесії. Навчальний процес характеризуються суттєвими змінами кількості предметів, з якими студент пов'язує свою майбутню професійну діяльність. Студенту-першокурснику при вступі у ВНЗ приходить пристосовуватися до нових вимог, які ставить перед ним вища школа, особливо до нових умов навчання (самостійне опрацювання матеріалу, відсутність підручників, які б повністю відповідали програмі та ін.) та побутову (відсутність звичного соціального оточення, матеріальні труднощі, проживання в гуртожитку та ін.). Для навчального процесу першокурсників характерні, особливо під час сесії, висока емоційна напруга та тривожність, що регламентовані змістом їх діяльності.

Незважаючи на безперервний характер адаптації виникає ряд суб'єктивних факторів, які негативно впливають на процес соціально-психологічної адаптації першокурсників ВНЗ:

1. Недостатній рівень підготовленості по шкільній програмі та ігнорування деяких предметів зі шкільної програми;
2. Слабо виражені навички учбової роботи і недостатній розвиток словесно-логічного мислення;
3. Пасивність і відсутність самостійності;
4. Невисокий рівень культури і трудової вихованості;
5. Невпевненість у власних силах.

Ці та інші фактори на психологічному рівні викликають порушення взаємодії людини і середовища та призводять до дезадаптації. Процес адаптації особистості в суспільстві пов'язаний з розвитком та збереженням її фізичного, психічного та соціального здоров'я.

Говорити про адаптацію лише першокурсників не випадає: відбувається адаптація студентів всіх курсів. Особливо складно цей процес проходить у студентів середніх курсів, адже їм необхідно не тільки навчатися, але й пристосовуватися до виробничо-навчальної діяльності. Грубо кажучи спочатку працювати, а потім вчитися.

Не менш досліджуваним питанням являється динаміка адаптації. К.О.Сантросян вважає, що адаптація до соціального середовища закінчується на 1 курсі, а до учбової і професійної – на старших курсах. Згідно з Б.Г. Рубіном і Ю.С. Колесніковим, що процес адаптації в цілому стосується і першого і другого року навчання[4, 7].

В Україні окремі аспекти проблеми розроблялись в рамках психофізіології, загальної психології, соціальної психології, педагогіки (Л. Долинська, М.Дьяченко, І. Бондаренко, О. Борисенко, О. Васильченко, Н. Войтович, П. Зільберман, В. Казміренко, О. Каганов, Т. Каткова, О. Кокун, С. Кулик, Е. Научитель, В. Невмержицький, М. Папуча, Н. Пов'якель, Т. Рєзник, В. Розов, А. Скрипко, О. Скрипченко, В. Струкуленко, Н. Чепелева)[6].

Для вирішення проблем студентської адаптації до умов навчання у ВНЗ визначаємо наступні основні напрями роботи:

1. активніше залучати студентів до громадського життя факультету і групи;
2. звернути увагу на формування позитивної мотивації студентів, спрямувати їх на розвиток саморегуляції;
3. викладачам вузів і кураторам груп необхідно проявити активність у формуванні комунікативних відносин із студентами, зробити перший крок назустріч студентів у вирішенні навчальних проблем (не замикатися в рамках аудиторних знань);

Разом з тим, проблеми студентської адаптації вимагають не тільки вдосконалення умов навчання, але й вдосконалення особистості самого студента.

Конкретизуючи вище сказане хочемо зробити посилання на результати анкетування студентів 1-го курсу за результатами заліково-екзаменаційної сесії 1-го семестру. Серед причин, які не дозволили деякій кількості студентів бути повністю успішними, тобто тим, хто має заборгованості, студенти назвали, а відповідно усвідомили такі:

1. Не встиг набрати бали;
2. Не все зрозумів у болонському процесі;
3. Не встиг адаптуватися до цієї системи;
4. Не звик до нового місця;
5. Мав депресивний стан;
6. Не надав значення і відповідно мало приділяв уваги навчанню;
7. Мало часу;
8. Особисті проблеми, справи;
9. Недалекозорість;
10. Байдужість (відсутність внутрішньої мотивації);
11. Немає підтримки, нервові розлади;
12. Не сподобався викладач;
13. Підпрацьовую, суміщати складно;

14. Не знання комп'ютера;
15. Лїнь, але намагаються з нею боротися;
16. Сам винен, дуже шкодую;
17. Вимушені пропустити заняття, дуже шкодують.

Серед конструктивних кроків, які студенти зробили і ще зроблять для виправлення ситуації названі такі: ретельніше вивчати рекомендовану літературу, виділяти більше часу для самостійних занять тощо.

Серед не конструктивних кроків були названі такі:

1. Підключив інтернет, купив принтер;
2. Серйозно ставитися до навчання;
3. Хочу на днях розпочати вивчати...;
4. Намагатимусь домовитися з викладачем;
5. Буду старатися.

Висновки і перспективи (Discussion). Слід зазначити, що людина і світ це не дві окремі реальності, які контактують одна з одною, а єдність: індивід – світ, де особистість і середовище виступають, як два полюси складної системи взаємовідносин. Зміни на одному з полюсів ведуть до змін на іншому. І зміни ці зумовлені позицією суб'єкта. Як влучно зазначив В.Франкл, «людина не вільна від умов. Але вона вільна зайняти позицію стосовно них. Умови не обумовлюють її повністю...У кінцевому підсумку людина не підвладна умовам, з якими вона стикається; швидше ці умови підвладні її рішенню»[3].

Список використаних джерел

1. Владиславлев А.П., Мавлютов Р.Р., Слуцький М.С., Зімін А.І. Социально-философские проблемы современного образования. - М.: Знание, 1986. – 63с.
2. Влас В.Г. Социально-психологические проблемы подготовки молодежи к труду. - К., 1991 – 138с.
3. Донїй В.М. Мистецтво життєдіяльності особистості. К.: Науково-методичний посібник, 1997 – 791с.
4. Додонов Б.И. В мире эмоций. – К: учебное пособие 1978 – 272 с.
5. Зимняя І.А. Психология студента, как субъекта учебной деятельности. М.: Московский институт иностранных языков им. М.Тореза, 1989 – 131с.
6. Лебедев С.А., Ананьев О.І. Философия науки. Р.: Учебное пособие для вузов. – 2-е изд. 2007 – 156с.
7. Ломов Б.Ф., Зебродін Ю.М. Психологические проблемы деятельности в особых условиях. 1985 – 281с .
8. Томчук М.І. Психологія адаптації до навчання студентів з особливими потребами. В., 2005 – 631с.

References

1. Vladyslavliev A.P., Mavliutov R.R., Slutskyi M.S., Zimin A.I. Sotsyalno-fylosofskye problemy sovremennoho obrazovaniya. - M.: Znanye, 1986. – 63s.
2. Vlas V.H. Sotsyalno-psykhologicheskiye problemy podhotovky molodezhy k trudu. - K., 1991 – 138s.
3. Donii V.M. Mystetstvo zhyttiediiialnosti osobystosti. K.: Naukovometodychnyi posibnyk, 1997 - 791s.
4. Dodonov B.Y. V myre emotsyi. – K: 1987 – 272 s.

5. Zymniaia I.A. Psykholohyia studenta, kak sub'ekta uchebnoi deiatelnosti. M.: Moskovskiy ynstitut ynostrannykh yazykov um. M.Toreza, 1989 – 131s.
6. Liebiediev S.A., Ananiev O.I. Fylosofyia nauky. R.: Uchebnoe posobyе dlia vuzov. – 2-e yzd. 2007 – 156s.
7. Lomov B.F., Zebrodin Iu.M. Psykholohycheskye problemy deiatelnosti v osobyykh uslovyakh. 1985 – 281s.
8. Tomchuk M.I. Psykholohiia adaptatsii do navchannia studentiv z osoblyvymy potrebamy. V., 2005 – 631s.

ПРОБЛЕМЫ АДАПТАЦИИ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ К УСЛОВИЯМ ВУЗОВСКОГО ОБУЧЕНИЯ

Я. Н. Куценко

Аннотация. В этой статье рассматривается проблема адаптации и дезадаптации студентов. Анализируются вопросы социальной адаптации молодежи во время обучения в Высшем Учебном Заведении. Процесс преодоления студентом проблемных ситуаций в учебном процессе в системе высшего образования можно рассматривать как процесс социально-психологической адаптации, в ходе которой она использует приобретенные на ранних стадиях развития и социализации навыки и механизмы поведения или открывают новые решения знаний, новые планы и программы, внутренне - психологические процессы. Чем больше неприспособленный человек, тем больше он не принимает себя и других, более склонен переложить ответственность на других. Его жизнь на негативном эмоциональном фоне, он не может в одиночку разрешить противоречие между личными желаниями и запретами, налагаемых обществом, группой, социальными институтами.

Ключевые слова: студент, адаптация, дезадаптация, образование, обучение.

CURRENT PROBLEMS OF ADAPTATION OF STUDENTS TO THE TERMS OF UNIVERSITY EDUCATION.

Y.N. Kutsenko

Abstract. The problem of adaptation and maladjustment students. The problems of social adaptation of youth while studying at university. The process of overcoming student problem situations in the educational process in higher education can be regarded as a process of social and psychological adaptation personality, during which she uses acquired in earlier stages of development and socialization skills and behavior mechanisms or opening up new solutions to knowledge, new plans and programs internally - psychological processes. The more maladjusted person, the more it does not accept ourselves and others, the more exposed, the more prone to shift responsibility to others. Her life is on the negative emotional background, it can not alone resolve the contradiction between personal desires and prohibitions imposed by society, group, social institutions.

Keywords: student, adaptation, disadaptation, stayt studying.